

DOI 10.36074/logos-24.11.2023.13

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «СЕРВІСНОЇ ДЕРЖАВИ»

ORCID ID: 0000-0003-4622-2779

Сидоренко Наталія Сергіївна
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри управління та адміністрування
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ORCID ID: 0009-0001-0893-2510

Наумик Антон Сергійович
здобувач вищої освіти кафедри управління та адміністрування ННІ ПІО
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Брагіна Каріна Сергіївна
здобувач вищої освіти кафедри управління та адміністрування ННІ ПІО
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

УКРАЇНА

Наразі, сучасне українське суспільство перебуває у фазі активного розвитку, що пов'язано з процесами глобалізації, євроінтеграції та трансформаційним переходом до поступового впровадження концепту «сервісної держави». Зазначені процеси обумовлюють вплив на всі сфери життєдіяльності сучасного суспільства та держави, в тому числі: політичні, економічні та соціальні. Не останню роль відіграє й дія правового режиму воєнного стану, у зв'язку із військовою агресією російської федерації, що в свою чергу зумовлює мінливу внутрішньо- та зовнішньо-економічну діяльність держави.

Особливості функціонування інститутів громадянського суспільства досліджувала велика кількість українських й зарубіжних учених з державного управління, адміністративного менеджменту, юриспруденції та проблем державотворення й вивчення державно-управлінських процесів. Зокрема наступні: М. П. Месюк, В. В. Кононенко, С. А. Лапшин, Т. В. Іванова, С. О. Шевченко, В. В. Цветков, Н. С. Сидоренко та інші. Зазначені вчені виділили не тільки певні структурно-організаційні елементи, а й визначили та охарактеризували сутність «сервісної держави» та її взаємозв'язок із діяльнісно-організаційними та функціональними особливостями інститутів громадянського суспільства.

Так, однією з основоположних функцій держави є економічна, що пов'язана з розвитком економічної системи, забезпеченням права приватної власності, регулюванням бюджетної та податкової системи [1], у зв'язку з чим постає питання щодо належного забезпечення зазначених прав та можливостей громадян.

На допомогу у вирішенні зазначених питань може прийти розбудова та стимулювання діяльності інститутів громадянського суспільства, адже їх інституційні спроможності здійснювати власну статутну діяльність на пряму впливають на утвердження високого рівня демократії, свободи слова та верховенства права в сучасному українському суспільстві.

Актуалізується це питання й важливістю якісної комунікації суспільства та органів державної влади. Так, зазначений процес є одним з найперспективніших шляхів вирішення проблем належної роботи органів державної влади [2] та місцевого самоврядування в Україні.

Цікавою є й думка М. П. Месюка, який зазначає, що розвинена, демократична правова держава виконує лише ті функції, які визначає для неї громадянське суспільство [3].

Доцільним буде охарактеризувати етапи розвитку громадянського суспільства та державно-політичної думки щодо зазначеного питання в загальному вигляді (таблиця 1).

Таблиця 1

Етапи розвитку громадянського суспільства в загальному вигляді

№ з/п	Характеристика етапу
<u>1</u>	Формування первинної думки про громадянське суспільство, поява передумов до створення «громадської думки».
<u>2</u>	Формування первинних ланок громадянського суспільства, зміна певних векторів розвитку держави.
<u>3</u>	Формування первинних інститутів громадянського суспільства: створення незалежних професійних спілок, асоціацій, об'єднань, організацій тощо, які діють на демократичних засадах та основі рівноправності тощо.
<u>4</u>	Формування стійких соціальних зв'язків, усвідомлення суспільством важливості задоволення певних суспільних потреб та обстоювання колективних інтересів.
<u>5</u>	Утвердження високого рівня демократії, народовладдя та правової свідомості громадян.

(власна розробка авторів)

Важливими соціальними компонентами існування громадянського суспільства в Україні та світі є бажання громадян впливати на політико-адміністративні процеси, що відбуваються в державі; створювати незалежні професійні спілки та об'єднання; активізувати громадські ініціативи; здійснювати вплив на окремі рухи, що виражають інтереси певних соціальних груп чи прошарків населення; впливати на розподіл коштів місцевого бюджету за допомогою відкритих платформ для голосування («Бюджет участі», «Громадський бюджет», «Партисипативний бюджет») тощо. Зазначені процеси певною мірою взаємодіють й з децентралізацією влади та публічного адміністрування в Україні, адже в їх основу покладено демократичні форми врядування й методи здійснення управлінської (державно-управлінської) діяльності.

Впровадження принципів децентралізаційної політики держави є важливим аспектом її діяльності, адже саме децентралізація публічно-владних та загально-управлінських повноважень є ефективним методом розвитку, перевірений не тільки теоретичними дослідженнями, а й практичним шляхом сучасних світових держав-лідерів. Окрім того доцільним є й дотримання загальних принципів децентралізації (рисунок 1), задля забезпечення належного реформування державно-управлінської системи.

Рис. 1. Принципи децентралізації

Цікавим є й те, що наразі вже можна говорити про постійне підвищення рівня залученості громадян до процесу актуалізації та вирішення суспільно важливих питань. Простежується розширення кола інститутів громадянського суспільства, створюються різноманітні громадські організації, об'єднання, спілки, з'являються нові ЗМІ (як правило, інтернет видання, котрі мають широку аудиторію та можливість оперативно розповсюджувати інформацію) [4].

Важливо зазначити й про те, що вчені нарівні з громадянським суспільством та його інститутами як суб'єкти громадської політики окреслює також і бізнес та його організації. На думку багатьох експертів у галузі публічної політики, взаємодія інститутів громадянського суспільства та органів державної влади може здійснюватися відразу у кількох напрямках: вирішення значних соціальних проблем; реалізація та розподіл громадських ресурсів; участь у підготовці та прийнятті політичних рішень [5].

Таким чином, можна стверджувати, що забезпечення належного функціонування інститутів громадянського суспільства державою позитивно вплине на розвиток громадянського суспільства та утвердження демократичних шляхів ухвалення рішень суспільно-державної ініціативи, в тому числі в контексті переходу України до впровадження концепту «сервісної держави».

Список використаних джерел:

- [1] Наумик, А. (б. д.). Побудова ефективної структури державного управління. У *Розвиток суспільства та науки в умовах цифрової трансформації* (с. 66–67).
- [2] Наумик, А., & Червякова, К. Д. (б. д.). Комунікація суспільства та органів державної влади. У *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук* (с. 79–80).
- [3] Месюк, М. П. (2018). Взаємодія інститутів влади та громадянського суспільства в Україні у контексті євроінтеграційних процесів. *Інвестиції: Практика та досвід*, (8), 87–93.
- [4] Dokalenko, V. (2020). Theoretical approaches to the definition of civil society institutions as subjects of public administration. *Investytsiyi: Praktyka ta dosvid*, (21-22), 154. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.21-22.154>
- [5] Сидоренко, Н. С., Корх, А. О., & Наумик, А. С. (б. д.). Сучасні підходи до визначення та основні теоретико-методологічні складові публічної політики України. У *Distance learning in modern conditions and new technologies* (с. 205–209).